

Sclavia

În ultimii 5000 de ani sclavia a existat în cele mai multe societăți umane. Cele mai cunoscute exemple de state sclavagiste sunt Grecia și Roma antice și, mai recent, cele două Americi.

Sclavia implică aflarea unei persoane sub proprietatea alteia, a unui grup, sau a unei instituții, cum ar fi un palat sau un templu. Cu alte cuvinte, sclavii reprezintă o proprietate, oricând la dispoziția stăpânilor sau stăpânelor lor. În multe societăți, sclavilor sau servitorilor li s-au oferit drepturi, dar acestea erau de obicei drepturi esențiale: alegerea soțului/soției, un cuvânt de spus în ceea ce privea soarta copiilor lor și dreptul de a se bucura de roadele muncii lor.

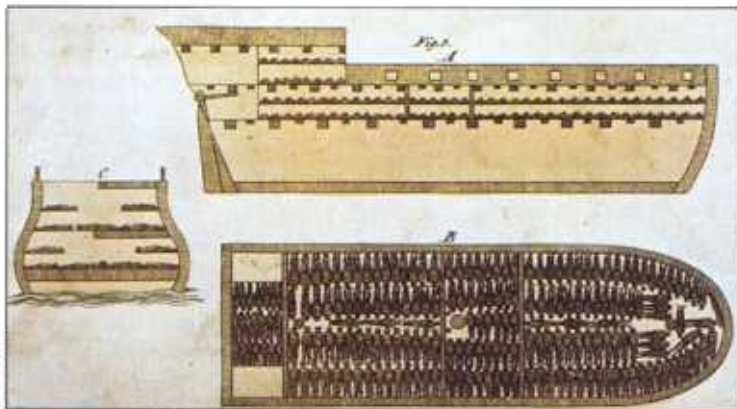
Din punct de vedere istoric, sclavia însemna, prin definiție, negarea egalității între oa-

☛ Orez fin, ace, cărți, panglici, un cal – și sclavi – de vânzare sau închiriat. Acest fluturaș pentru o licitație publică a apărut în mai 1829, prezentând numele, vârsta și calificarea fiecărui sclav.

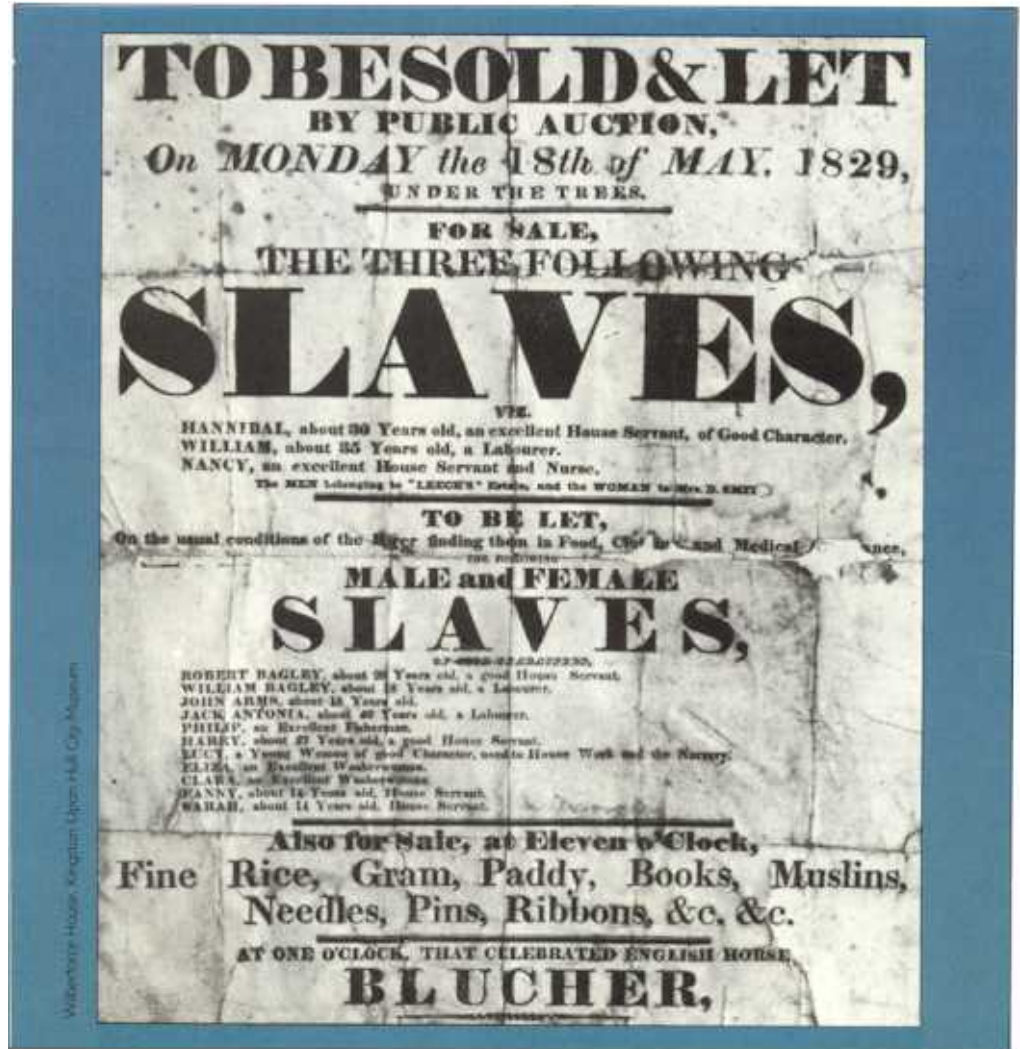

J.L. Charmet

☉☉ Sclavi așezați pe "corăbiile morții", pentru transportul spre America. Pe o corabie britanică de sclavi, The Brooke, fiecărui sclav i se atribuia un spațiu de 1,8m x 16,5cm x 0,7m, pentru o călătorie de 40 de zile. Mulți sclavi mureau în timpul călătoriei și la sosire.

J.L. Charmet

meni, iar filosofii, de la Aristotel încoace, îi descriau uneori pe sclavi ca o specie aparte și inferioară. De fapt, cei mai mulți indivizi deveneau sclavi în urma capturării lor în timpul războaielor sau erau răpiți. Alte cauze cuprindeau pedepsirea unor persoane pentru diferite delictive și sărăcia, care îi determina pe unii părinți să-și vândă copiii ca sclavi; uneori, unii indivizi erau îndemnați să devină robi de bună voie.

Sclavia pare să aibă aceeași vârstă ca și civilizația, apărând o dată cu surplusul de

bunuri al societăților, pentru unii fiind mai profitabil să înrobească alte ființe umane (într-o societate care produce doar atât cât să-și hrănească membrii deținerea sclavilor nu oferă nici un avantaj). Toate religiile importante, inclusiv creștinismul și islamismul, au tolerat sclavia și foarte puțini gânditori i s-au opus până în Epoca Iluminismului, în secolul al XVIII-lea, când s-au dezvoltat ideile umanitariste.

Munca sclavilor

Deși sclavia exista în majoritatea societăților, importanța ei varia de la un loc la altul. Unde sclavii erau servitori casnici, prezența lor avea un impact relativ mic asupra modului de organizare a societății și, în general, erau tratați destul de bine. Dar în societățile în care munca sclavilor era folosită pe scară largă – pentru a produce recolte aducătoare de profit sau să extragă metale prețioase în mine – aceștia erau puternic exploatați și păziți cu mare atenție. Caracterul acestor societăți era în întregime influențat de existența unor asemenea feluri de sclavie productivă.

Grecia și Roma antice erau ambele societăți sclavagiste. În Atena, majoritatea familiilor

► Mozaic reprezentând un sclav casnic roman.

► Unii africani ce urmau să devină sclavi nu au reușit niciodată să ajungă pe coastă. Incapabili să continue marșul forțat datorită foamei, au fost lăsați să moară. Membrii unor triburi africane au devenit intermediari, luând captivi din alte triburi, pe care îi dădeau în schimbul bunurilor europene.

► Plantație de bumbac pe fluviul Mississippi. Revoluția Industrială din Marea Britanie a dus la o mare cerere de bumbac neprelucrat în SUA. Munca sclavilor era ideală pentru obținerea recoltelor, care necesitau puțină experiență și pricepere, dar multă trudă.

o caracteristică a vieții în Roma. Felul în care sclavii romani erau tratați varia mult de la un caz la altul, dar în timpul perioadei imperiale (spre deosebire de cea republicană) condițiile de muncă s-au îmbunătățit treptat și un mare număr de stăpâni le-au redat sclavilor libertatea. Această politică a fost încurajată de legile romane, dar un om liber și descendenții săi erau obligați să aducă anumite servicii foștilor stăpâni timp de trei generații.

Criza de sclavi

În perioada târzie a Imperiului Roman, când armatele nu au mai cucerit noi teritorii, numărul de sclavi s-a micșorat. Deoarece dificultățile economice s-au intensificat, comerțul a cunoscut un declin, iar proprietarii se bazau mai mult pe propriile lor puteri, sclavia devenind o instituție mai puțin folosită.

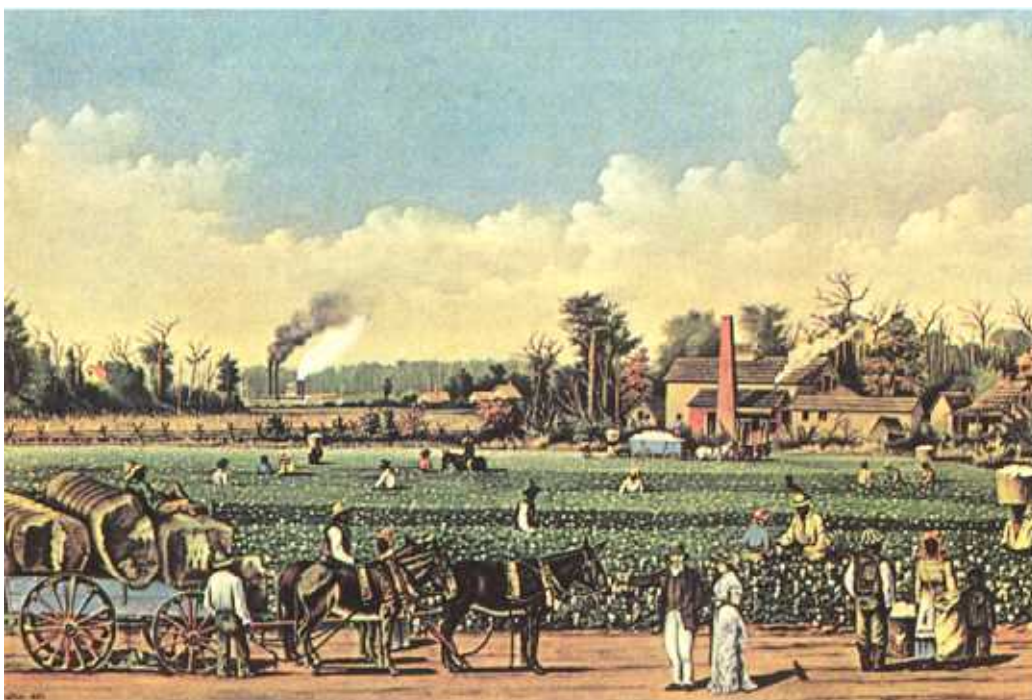
Diminuarea puterii centrale și dependența crescândă a populației de protecția aristocraților locali și a marilor proprietari de pământ, au făcut ca atât oamenii liberi cât și cei asupriți să devină iobagi, legați de pământ și împovărați cu obligații, dar bucurându-se totuși de drepturi substanțiale.

Sclavia a cunoscut un declin foarte lent în Evul Mediu (Domesday Book – registrul cadastral, arată că zece la sută din populația Angliei era încă formată din sclavi în 1086), și a reapărut în Europa pe scară largă o dată cu expansiunea Imperiului Otoman în Balcani. În anii 1440, în urma expedițiilor portugheze de descoperire pe coasta de vest a Africii, au fost aduși în Europa primii sclavi negri.

Orori

Ororile comerțului cu sclavi, condus de europeni, sunt bine cunoscute. Totuși, această activitate mai fusese practică și de alții. Cu câteva secole înainte ca europenii să-și facă apariția, popoarele africane se înrobeau unele pe altele, iar arabii de pe coasta de est expediău un număr mare de sclavi pe mare, în Asia. Asemenea arabilor, europenii pătrundeau rar în interiorul continentului, bazându-se pe intermediarii africani, care capturau sclavii și îi vindeau în porturile de pe coasta de vest.

Începând cu secolul al XVI-lea, cererea continuă de mână de lucru în America a făcut din comerțul cu sclavi din Africa de Vest o afacere profitabilă. Minele de argint din America de Sud, plantațiile de cafea din Brazilia și suprafețele cultivate cu sfeclă de zahăr din Caraibe, necesitau mai mulți

se ocupau cu agricultura, având unul sau doi sclavi care îi ajutau atât la treburile casnice cât și la munca pe câmp, astfel încât aceștia nu aveau o viață mai grea decât muncitorii liberi. Dar minele de argint de la Laureum – singura întreprindere cu adevărat mare din Grecia – au reprezentat o excepție însemnată. Până la 30.000 de sclavi lucrau sub pământ, în condițiile cele mai mizerabile și periculoase.

Munca sclavilor a avut un rol și mai important în Imperiul Roman. Victoriile și cuceririle

Romei au dus la un influx stabil de sclavi, iar sclavia a afectat toate nivelele de viață. Sclavii deveneau servitori casnici, meșteșugari sau profesori și, în timpul imperiului, toate serviciile civile erau conduse de sclavi și de oameni liberi. La un nivel mai scăzut, sclavii erau folosiți pentru producerea măslinelor, a strugurilor și a altor recolte. O consecință a fost alungarea micilor fermieri și a muncitorilor liberi de pe teritoriile lor, creându-se astfel o masă urbană nemuncitoare, aceasta devenind

📍 “Comerțul triunghiular” al Marii Britanii cu Africa de Vest și cu America. Arabii dominau comerțul cu sclavi în Africa de Est.

📍 Sclavi pe insula britanică vestindiană, Antigua, în 1823. Fabricile de zahăr în care munceau sclavii, funcționau continuu, pentru a se recupera investițiile proprietarului.

lucrători decât putea să ofere populația americană aflată în scădere, astfel dezvoltându-se un comerț triunghiular, pentru satisfacerea nevoilor; căpitani europeni făceau troc cu produse proprii în schimbul sclavilor în Africa de Vest după care îi transportau peste Oceanul Atlantic, unde erau vânduți în schimbul mărfurilor americane, care aveau trecere în Europa.

Sclavii încătușați

Comerțul cu sclavi era deosebit de profitabil. De exemplu, în Marea Britanie, acesta a contribuit la îmbogățirea orașelor Bristol, Liverpool, Lancaster și a altor porturi de pe coasta de vest. La modul general, bunăstarea și activitatea pe care le-a generat au dat un impuls economiei europene, ce este posibil să fi declanșat Revoluția Industrială. Prețul a fost plătit de milioane de africani încătușați – probabil în jur de zece milioane de-a lungul secolelor – care au suportat lungile traversări ale Atlanticului în condiții mizerabile și aglomerație, care au dus la creșterea ratei mortalității în rândurile lor.

Cei care supraviețuiau transportului spre Lumea Nouă munciau din greu pentru sporirea productivității stăpânilor lor, trudind în câmpii sau în mine, și erau închiși pe timp de noapte, pentru a fi împiedicați să fugă sau să lanseze atacuri-surpriză asupra stăpânilor și a paznicilor. Numărul lor mare – în unele părți ale insulelor Caraibe aceștia formau 90% din populație – îi determina pe stăpânii mai fricoși să le impună o disciplină severă, iar faptul că erau “diferiți” – negri – îi făcea pe ceilalți să-i

trateze ca și cum n-ar fi fost ființe umane. Ca întotdeauna, sclavii casnici erau destul de bine tratați dar, în cele din urmă, chiar și comportamentul stăpânilor indulgenți era bazat pe forță. Atitudinea sclavilor se manifesta prin revolte izolate și încercări de a scăpa.

În secolul al XVIII-lea opinia progresistă din Europa s-a întors împotriva sclaviei, însă aceasta era apărată de puternice interese constituționale. În 1772, printr-o hotărâre legislativă, sclavia a fost interzisă în Anglia, astfel încât un sclav devenea liber doar pășind pe pământ englez. Sclavia a continuat însă să existe în coloniile britanice din Caraibe, unde producția de zahăr aducea mari profituri. În anii 1780, William Wilberforce (1759-1833) a întreprins o campanie menită să pună capăt comerțului cu sclavi. Când idealurile Revoluției Franceze s-au făcut simțite în Caraibe, sclavii conduși de Toussaint L'Ouverture, “Napoleon cel Negru”, au înființat o republică independentă, care avea să devină Haiti.

Interdicția britanică

În 1807, Wilberforce a reușit să-i convingă pe membrii parlamentului să interzică comerțul cu sclavi în Imperiul Britanic. Apoi a lansat un atac susținut împotriva sclaviei însăși, care a fost în final abolită în 1834; proprietarii au beneficiat de compensații substanțiale pentru pierderea sclavilor. Franța a procedat în același mod în 1848 și deoarece europenii erau din ce în ce mai convinși de imoralitatea sclaviei, i se împotriveau de câte ori aveau ocazia. Așadar, un efect secundar pozitiv al imperialismului european a fost abolirea

Granville Sharp, figură marcantă a mișcării abolitioniste britanice, îl apăra pe un sclav de stăpânul său. Statutul unui sclav adus în Anglia de proprietarii plantațiilor coloniale era un subiect adesea controversat în secolul 18. Doar în 1772 legea nu a mai permis existența sclaviei în Anglia.

Toussaint L'Ouverture s-a declarat descendent al unui conducător african și a condus revolta sclavilor din Saint-Domingue (Haiti) în 1793. Toussaint s-a proclamat “Bonaparte al ținutului Saint-Domingue”.

DATE IMPORTANTE

- 73-71 î.Hr.**
Revolta sclavilor condusă de Spartacus
- 1500 d.Hr.**
Începutul comerțului trans-atlantic cu sclavi
- 1772**
Hotărârea Lordului Mansfield: un sclav care pășea pe pământ englez era liber
- 1793**
Toussaint L'Ouverture devine conducător în Haiti
- 1807**
Comerțul cu sclavi este interzis în Marea Britanie și Statele Unite
- 1834**
Marea Britanie hotărăște abolirea sclaviei în Caraibe.
- 1848**
În Franța, sclavia este abolită
- 1861**
Sclavia este abolită în India
- 1861-65**
Războiul Civil American
- 1863**
Sclavii din statele Confederației sunt eliberați
- 1865**
În SUA sclavia este interzisă
- 1962**
Sclavia este abolită și în Peninsula Arabă

sclaviei în multe părți ale Africii și Asiei. Influența britanică exercitată asupra noilor republici din America Latină a cauzat abolirea comerțului cu sclavi și a sclaviei până la jumătatea secolului, Brazilia continuând însă să fie un stat sclavagist până în 1888.

Până la începutul secolului al XIX-lea, în SUA mulți au ajuns la concluzia că sclavia era o instituție diabolică, ca urmare, comerțul cu sclavi a fost abolit (1807), sclavia luând de asemenea sfârșit în statele nordice. În sud însă, invenția daracului de bumbac de către Eli Whitney a făcut ca recoltele de bumbac să fie foarte profitabile, sclavii fiind cei care lucrau pe aceste plantații. Sudul a devenit regatul "Regelui Bumbac", iar cultivarea bumbacului și sclavia se răspândeau în vest și sud, în noi teritorii.

Crize

Problema admiterii acestor teritorii în Uniunea Americană ca state sclavagiste, a dus la o serie de crize politice și la apariția unei mișcări militante aboliționiste în Nord. Acest fapt a provocat o reacție la fel de puternică în sud. Sudiștii au început să considere sclavia o "instituție proprie", un bun pozitiv, justificat de presupusa inferioritate a negrilor față de aspectul aristocratic al modului de viață din sud.

Cu toate că sudiștii pretindeau că sclavii erau mulțumiți de modul lor de viață, acest fapt a fost infirmat de revolte izolate și de creșterea numărului de fugari, care erau ajutați de aboliționiști să ajungă în Canada, unde deveneau liberi.

Conflicte

Separarea din ce în ce mai accentuată dintre nord și sud a fost ilustrată de politica americană, Partidul Republican luând o puternică poziție anti-sclavagistă. Candidatul partidului la președinție, Abraham Lincoln, a promis că va opri extinderea sclaviei, dar nu va încerca abolirea acesteia, acolo unde fusese deja legalizată, pentru simplul motiv că președintele nu avea voie să se amestece în aranjamentele proprii ale statelor.

Cu toate acestea, când Abraham Lincoln a fost ales, în anul 1860, majoritatea statelor sclavagiste se simțeau prea amenințate ca să mai rămână în Uniune, fapt pentru care s-au desprins de aceasta și și-au format propria lor uniune, cunoscută sub numele de Confederație. Acest pas a provocat tulburări sângeroase și de lungă durată în interiorul continentului.

Lincoln a declarat separarea ilegală iar conflictele izbucnite au dus la Războiul Civil American dintre 1861-1865. Teoretic, războiul nu a fost purtat împotriva sclaviei dar, în 1863, Lincoln a emis Proclamația de Emancipare, prin care toți sclavii din Confederație deveneau liberi, acțiune considerată o măsură de urgență. După victoria Uniunii nordice, în cadrul Confederației și a statelor "loiale" din sud, sclavia a fost desființată. În 1865, un amendament al Constituției a scos-o în afara legii pe întreg teritoriul Statelor Unite.

Sclavia în zilele noastre

Până în secolul 20, sclavia a dispărut din majoritatea regiunilor lumii. Aceasta a rămas însă o instituție legală în unele state și în Peninsula Arabică, unde a fost abolită abia în 1962.

În unele zone mai îndepărtate, sclavia s-a menținut până în 1970, iar unele forme de sclavie recentă (de exemplu, datornici făcuți sclavi deoarece nu-și pot plăti datoriile), nu au fost încă eliminate în totalitate.

▶ Sclavia s-ar putea să mai existe în unele zone ale lumii. Această imagine din 1960 prezintă un grup de sclavi duși la curtea regelui Arabiei Saudite.

▼ Abraham Lincoln și membrii cabinetului său au citit Proclamația de Emancipare în 22 iulie 1862. Proclamația doar elibera sclavii din statele răzvrătite dar, practic, semnală sfârșitul sclaviei.

◉ În 1910 (stânga), americanii de culoare din Mississippi continuau să servească "Regele bumbac". Mulți negri au simțit că înrobirea economică a persistat mult timp după emanciparea legală. Un sclav din Indiile franceze de vest sărbătorindu-și eliberarea în 1792 (în imaginea de jos).

